

Thomas M. Bohn, Adrian Gheorghe, Christof Paulus ve Albert Weber (Haz.), (2017), *Corpus Draculianum Dokumente und Chroniken zum walachischen Fürsten Vlad dem Pfähler 1448-1650*, Cilt I: Briefe und Urkunden, Kitap I: Die Überlieferung aus der Walachei, LXXI+265 s., Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, ISBN: 978-3-447-10212-4

Ömer GEZER*

Arşiv belgelerinin ya da tarihî metinlerin bilimsel ilkeler dikkate alınarak yapılan neşriyatı, tarih başta olmak üzere bütün sosyal bilimlere ivme kazandıran önemli çalışmalar arasında gösterilebilir. Tarihî metinler için varsa bütün nüshaların karşılaştırılarak çeviri yazısının hazırlanması ve yayınlanması ne kadar önemliyse, arşiv belgelerinin de diplomatik yönden incelenmesi ve bağlarıyla birlikte okuyucuya aktarılması vazgeçilmezdir. Bu bağlamda Thomas M. Bohn, Adrian Gheorghe, Christof Paulus ve Albert Weber tarafından yayına hazırlanan Corpus Draculianum serisinin ilk cildi örnek bir çalışma teşkil etmektedir.

Münih Ludwig-Maximilians-Universität bünyesinde kapsamlı bir projenin sonuçlarından birisi olan kitap, Eflâk ve tabii ki Romanya tarihinin önemli bir aktörü olduğu kadar günümüzde popüler kültürün ve turizmin bilindik bir figürü olan Eflâk Voyvodası Vlad Tpeş'in yeniden tarihi karakterine büründürülmesi amacıyla yola çıkan editörlerin uzun ve zahmetli çalışmaları sonrasında ortaya çıkmış. Kitabın incelenmesine geçmeden önce hemen belirtmek gerekiyor ki, Vlad'ın yani Türk tarihinde bilinen ismiyle Kazıklı Voyvoda'nın Osmanlı ve Bizans sonrası Grek kroniklerinde nasıl ele alındığını inceleyen bu serinin üçüncü cildi daha önce yine aynı yayınevi tarafından 2013 yılında yayınlanmıştır. Keza bu seriden olmak üzere birinci cildin ikinci kitabını Orta ve Batı Avrupa saraylarında Vlad ve Osmanlılara karşı mücadelesine değinen arşiv belgelerinin, ikinci cildini ise Vlad'a dair malumat veren çağdaş Avrupa kaynaklarının neşriyatı oluşturacaktır.

Bu ciltte Eflâk kaçırlularının evrakı arasından günümüze ulaşabilmiş belgelerin neşriyatı ile birlikte Vlad'a ait mühürler, kitabeler başta olmak üzere anıt yazılar ve sikkeler üzerine yapılmış incelemeler yayınlanmıştır. Kitap neşriyatında takip edilen ilkelerin anlatıldığı bir tanıtım bölümünü takiben, kısaltmalar ve ileri araştırmalarda başvurulması gereken literatüre ait bir kaynakça ile başlıyor. Bu ciltte neşredilen belgelerin ele alındığı bölümde ise aynı zamanda Geç Ortaçağ'da Eflâk yazışma usulleri üzerine bilgilendirici bir yazı da mevcut. Giriş bölümünün sonunda ise Vlad Tpeş'e dair yapılmış araştırmaların bir bibliyografyası eklenmiş.

Kitapta neşredilen toplam 68 belgenin önemli bir kısmı, 31 tanesi Vlad'ın imzasını taşıyorken, bir kısmı Eflâk'taki boyarların ve diğer voyvodaların yazışmaları, bir kısmı ise Vlad'ın çocukluğuna ve gençliğine veya ölümünden sonrasına tarihlendirilen yaşamlarıyla ilgili belgelerdir. Belgelerin muhtevası üzerinde tek tek durmak mümkün olmadığından, sadece Osmanlı tarihini ilgilendirenler hakkında bazı bilgiler vermekle yetinmek gerekiyor. Fakat evvela yukarıda örnek bir çalışma teşkil ettiğini yazdığımız çalışmanın, belgeleri nasıl neşrettiği üzerinde durmak faydalı olacaktır.

* Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, E-posta: omergezer@hacettepe.edu.tr. ORCID ID: 0000-0001-6678-5777

Vlad'ın kaleminden çıkmış ya da onun siyasî ve askerî mücadelesini aktaran belgeler kendi içinde kronolojik sırayla, tamamlayıcı bilgiler taşıyan diğer belgeler ise kendi içlerinde bir başka kronolojik sırayla iki kısım olarak dizilmiş. Editörler böylelikle yayının düzenini bozmamayı tercih etmiş görünüyorlar. Belgeler önce diplomatik açıdan ele alınmış, daha sonra okuyucuya söz konusu belgeyi tarihî bağlamına oturtmasına imkân verebilmek için kısa ama kesinlikle tatmin edici bir ek bilgi verilmiş. Keza belgeyle ilgili diğer belgelere de referans eklenmiş, böylelikle kronolojik bir okuma yapmak da kolaylaştırılmış. Belgenin çeviri yazısı ve Almanca tercümesine geçmeden önce bulunduğu arşivdeki künyesi, daha önce neşredildiyse (kim tarafından ne zaman) buna dair malumat ve literatür bilgisi de mevcut. Daha sonra aynı sayfada iki sütun olarak belgenin orijinal dilde çeviri yazısı ve Almanca tercümesi açıklayıcı notlarla birlikte yayınlanmış. Editörler belgelerin orijinalliğini korumak kaygısıyla ifade bozukluklarını aynen korumuş ve bunları modern Almancaya çevirirken de cümle yapısını orijinaldeki ifade bozukluğunu olabildiği kadar yansıtmak şeklinde vermeye çalışmışlar. Bu usul, özellikle de belgenin bağlamından bahsedilmesi ve açıklayıcı notlar, okuyucuyu belgeyi anlamlandırabilmek için dönemi bütün yönleriyle bilmek külfetinden kurtarmıştır.

Bu ciltte, Türk tarihini ilgilendiren belgelerden de kısaca bahsetmek gerekir. Öncelikle siyasî ve askerî hayatını Osmanlı ilerleyişi karşısında sadece mücadele ederek değil, aynı zamanda bunu bir fırsat olarak da kullanmakla geçiren Vlad'a dair arşiv belgelerinde Osmanlı ya da Türk sıfatları bekleneceği üzere birçok defa geçmektedir. Örneğin hemen birinci belge II. Kosova Muharebesi'ndeki Osmanlı zaferine dair Eflâk Voyvodası Vlad'ın 31 Ekim 1448'de Erdel'e gönderdiği bir mektuptur. Niğbolu kadı naibinin kardeşinden aldığı haberi hızla Erdel'e aktaran Vlad, Osmanlı tehdidini kendi siyasî pozisyonunu güçlendirmek için kullanmak istiyordu (ss. 9-13).

Bu ciltte yayınlanmış birçok belgede geçen Türk kelimesi yalnız başına bile olsa, Vlad'ın siyasî gündemine uygun olarak bir tehdidi hatırlatmak yahut bir korkuyu canlı tutmak için kullanmış görünüyor. Diğer taraftan Vlad, siyasî pozisyonunu değiştirmek, Osmanlı ile ortak hareket zemini oluşturmak için de bu Türk tehdidini kullanıyordu. Örneğin 4 numaralı belgede, II. Mehmed'in 1456'da Vlad'a gönderdiği bir Osmanlı elçisinin isteklerinin kabul edilemez bulunduğu, ancak bunları geri çevirmek için acilen Erdel'in yardımına ihtiyaç duyulduğu yazar (ss. 24-29). Vlad, anlaşılacağı üzere, Erdel'den askerî bir yardım gelmeyeceğinden emin olduğundan Osmanlı ile uzlaşmasına meşruiyet kazandırmanın bir yolunu arıyordu.

Bu belge koleksiyonunda Osmanlı tarihi için fevkalade önemi haiz olan belge ise hiç şüphesiz 23 numaralı belgedir (ss. 103-122). Erdel ve Macaristan ile ittifakını pekiştiren Vlad, 1462'de Tuna'yı geçerek birçok Osmanlı kale ve palankasına, tabii ki akıncı ve voynuk köylerine de saldırmış, büyük çaplı bir katliam gerçekleştirmiştir. Vlad'ın imzasıyla Macaristan Kralı Hunyadi Mátyás'a gönderilen bu mektup adeta zafername üslubuyla kaleme alınmıştır. Savaşın sebeplerini Vlad'ın bakış açısından aktardıktan sonra, Eflâk Voyvodası, Osmanlı hudutlarında Karadeniz'e kadar uzanan coğrafyada giriştiği askerî harekâtı anlatır. Burada ilginç olan Vlad'ın Osmanlı kale ve şehirlerinde Türk ya da Bulgar kaç Osmanlı askeri ve köylüsünün öldürüldüğünün açık açık yazılmış olmasıdır. Belge toplam 23.889 gibi yüksek bir sayıdan bahseder. Mektubun sonuna iliştirilmiş listede İsakça, Yeniköy, Kartal ve Hırşova gibi yerler sayılırken, Yergöğü yaklaşık 6.500, Zıştovi ve nahiyeleri ise 4.100 kişiyle en fazla kayıp veren yerler arasındadır. Editörler bu belgenin sonuna II. Mehmed'in 1462 Eflâk Seferi'yle ilgili üç sayfalık kısa bir yazı ve bir harita koyarak, Vlad'ın siyasî ve askerî hayatındaki belki de en önemli dönüm noktasına dair ayrıntılı bilgi vermeyi tercih etmişler.

Kitapta yukarıda sayılanlardan başka Osmanlı tarihini ilgilendiren belgeler olmakla beraber, bunları tek tek ele almanın gereği yoktur. Son söz olarak şunu söylemek gerekir

ELEŐTİRİ VE TANITMALAR

ki, Osmanlı tarihinin yabancı kaynakları arasında yer alan Eflâk arşiv belgelerinin bir kısmının da olsa Almanca gibi kısmen Türk tarihçilerin ulaşabildiği bir dile tercüme edilmiş olması önemli bir fırsattır. Bu manada, Osmanlı tarihini çalışanların Corpus Draculianum'un birinci cildine ilgi göstermesi gerekmektedir.